

Analiza učestalosti i vrsta posuđenica u hrvatskom jeziku; utjecaj stranih jezika na hrvatski jezik

Gregaćević, Lovro

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:540510>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-01**



Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)





SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Lovro Gregačević

**ANALIZA UČESTALOSTI I VRSTA
POSUĐENICA U HRVATSKOM JEZIKU;
UTJECAJ STRANIH JEZIKA NA HRVATSKI
JEZIK**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb 2024.



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Lovro Gregačević

**ANALIZA UČESTALOSTI I VRSTA
POSUĐENICA U HRVATSKOM JEZIKU;
UTJECAJ STRANIH JEZIKA NA HRVATSKI
JEZIK**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vladimira Rezo

Zagreb 2024.

Sažetak

Hrvatski jezik prepun je riječi koje potječu iz drugih stranih jezika i koje cjelokupno hrvatsko stanovništvo koristi na različitim poljima znanosti, tehnologije, ekonomije, politike, gospodarstva, kulinarstva, ali i u svakodnevnome govoru. Hrvatska je tijekom povijesti bila dijelom brojnih saveza i monarhija te je bila u doticaju i izravnom kontaktu s državama iz čijih su jezika u hrvatski jezični sustav preuzete riječi koje se koriste i danas. Postoji mnogo razloga zašto se neka strana riječ posuđuje i mnogo načina na koje strana riječ jezika davatelja ulazi u jezik primatelj. Ona može ući izravno ili neizravno preko jezika posrednika te se prilagođava jeziku primatelju kako bi bila razumljiva. Različiti uzrasti koriste posuđenice različitoga podrijetla, pa tako starija populacija više koristi turcizme, dok mladi neprestano rabe anglizme. Od riječi stranoga podrijetla razlikujemo prevedenice, tuđice i posuđenice, a najčešće posuđenice u hrvatskom jeziku su latinizmi, turcizmi, germanizmi, turcizmi, hungarizmi, talijanizmi, rusizmi i anglizmi. Za većinu stranih riječi, a pogotovo anglizama, postoji ekvivalentna zamjena u hrvatskom jeziku kojoj bi se trebala dati prednost, iako su se neke posuđenice toliko integrirale u hrvatski jezik da ih malo tko percipira kao riječi stranoga podrijetla.

Ključne riječi: jezik, hrvatski, primatelj, davatelj, posuđenice, prevedenice, germanizmi, turcizmi, rusizmi, talijanizmi, galicizmi, anglizmi

Abstract

The Croatian language is full of words that originate from other foreign languages, which the entire Croatian population uses across various fields of science, technology, economics, politics, commerce, cuisine, and even in everyday speech. Throughout history, Croatia has been part of numerous alliances and monarchies, and it has come into contact and direct interaction with countries from which words have been adopted into the Croatian language system, words that are still in use today. There are many reasons why a foreign word is borrowed and many ways in which a word from the donor language enters the recipient language. It can be borrowed directly or indirectly through an intermediary language and is adapted to the recipient language to make it understandable. Different age groups use loanwords of different origins, with the older population more frequently using Turkish loanwords, while the younger generation constantly uses Anglicisms. Words of foreign origin can be categorized as calques, loanwords, or borrowings, with the most common borrowings in the Croatian language being Latinisms, Turkisms, Germanisms, Hungarianisms, Italianisms, Russianisms, and Anglicisms. For most foreign words, especially Anglicisms, there is an equivalent substitute in the Croatian language that should be given preference, although some loanwords have become so integrated into Croatian that few people perceive them as foreign words.

Keywords: language, Croatian, recipient, donor, loanwords, calques, Germanisms, Turkisms, Russianisms, Italianisms, Gallicisms, Anglicisms

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Razlozi posuđivanja	1
3. Vrste posuđivanja	2
4. Povijesni utjecaji	4
5. Internacionalizmi	6
6. Egzotizmi	6
7. Prevedenice	7
7.1. Semantičke posuđenice	7
8. Turcizmi	8
9. Germanizmi	9
10. Galicizmi	11
11. Talijanizmi	12
12. Rusizmi	13
13. Anglizmi	13
Zaključak	16
Literatura	17

1. Uvod

Gotovo s kime god da razgovaramo ili što god da čitamo, naići ćemo i često upotrijebiti mnogo posuđenica koje ponekad i ne percipiramo kao riječi stranoga podrijetla. U novinskim člancima, internetskim portalima, društvenim mrežama, kao i u svakodnevnom govoru, možemo pronaći mnoštvo stranih riječi. Posuđenice nikome nisu nepoznanica. Svi ponekad svjesno ili nesvjesno koristimo riječi koje su došle iz stranih jezika. Dok su među mlađim generacijama više prisutne posuđenice iz engleskoga jezika, među starijima prevladavaju većinom turcizmi i germanizmi. Posuđivanje riječi iz drugih jezika oduvijek je postojalo. Uobičajeno je da stanovnici jedne države preuzmu pokoju riječ od svojih susjednih država. Kao što religije, simboli, različiti pojmovi, ponašanja i običaji prelaze iz jednog u drugo društvo, tako prelaze i različite riječi koje označavaju te pojmove. Neke smo riječi u potpunosti preuzeli, neke smo sebi prilagodili dok smo neke jednostavno samo preveli i ostavili im izvorno značenje. Na hrvatski je jezik, zbog svoga geografskog smještaja i osebujne povijesti, utjecalo mnogo stranih jezika. U ovome ćemo radu detaljno proučiti zašto je u određenom povijesnom periodu došlo do intenzivnog posuđivanja riječi, koji jezici su najviše utjecali na hrvatski jezik te koja je učestalost tih posuđenih riječi među današnjim stanovništvom. Također, navest ćemo primjere posuđenica koje se koriste u svakodnevnome govoru, te moguće domaće zamjene koje bi mogle poslužiti kao alternative stranim riječima.

2. Razlozi posuđivanja

Nije sporno da među mnogim jezicima postoje sličnosti, a razlozi te sličnosti mogu biti genetske, tipološke ili kontaktne naravi. Genetska srodnost znači da su jezici istoga podrijetla (indoeuropskoga, slavenskoga, romanskoga, germanskoga...). Tipološka sličnost podrazumijeva podudarnost u određenim dijelovima strukture. Kontaktna srodnost podrazumijeva dodir dvaju jezika. Razloga posuđivanja može biti više: neki žele obogatiti siromašni leksički sustav te pokriti njegove praznine, dok neki žele usklađivati značenja pojedinih idioma. Leksičke posuđenice u hrvatskom jeziku zabilježene su vrlo rano u srednjovjekovnim jezičnim spomenicima, a bile su uglavnom kršćanski i pravno-politički nazivi. Neki od razloga za posuđivanje koji nisu jezične prirode su: političke veze između dvaju

ili više naroda, gospodarske i kulturne veze, izravan geografski dodir jezičnih područja, dominacija nekog društveno-političkog sustava koji je nametao upotrebu svojega jezika. (Kekez, 2021: 92–93). Stipe Kekez u radu *Hrvatski jezik u kontaktu na primjeru slenga* tvrdi:

U novije doba zbog razvoja tehnologije i masovnih medija veću ulogu imaju kulturno-civilizacijske i znanstveno-tehničke veze. Tako su, upravo zbog toga razloga, posljednjih desetljeća sve prisutnije posuđenice iz engleskoga jezika. Neki su jezici s hrvatskim bili u dugotrajnoj vezi (njemački, mađarski, talijanski, turski), jer smo živjeli u istoj državnoj zajednici s njihovim izvornim govornicima, dok su dodiri s nekim jezicima (francuski, ruski, engleski) noviji i uglavnom su kulturnoga tipa (2021: 93).

Strana riječ koja se u jeziku primatelju toliko integrirala da ju ni poznavatelj jezika davatelja više ne prepoznaje kao stranu riječ, lakše ulazi u književni jezik, a pogotovo ako za tu riječ ne postoji dobra ili čak nikakva zamjena. Hrvatski bi jezik trebao stvoriti svoju riječ za neki strani pojam služeći se svojim semantičkim i tvorbenim sredstvima, a u slučaju da to nije moguće, preuzeti tuđicu koristeći grčke i latinske jedinice. Hrvatski će uzeti neku tuđicu samo ako je to prijeko potrebno i ako se ona dobro uklapa u hrvatski jezični sustav. Tri su pravila prema kojima se mogu koristiti tuđe riječi: 1) kada ne postoji dobra hrvatska riječ; 2) kada je tuđica već općeprihvaćena u hrvatskom jeziku; 3) kada su u uporabi i domaća i strana riječ, u stilski obilježenom kontekstu treba dati prednost stranoj riječi, a u neutralnom kontekstu domaćoj. (Stojić, 2008: 362).

3. Vrste posuđivanja

Kada se dva jezika nađu u kontaktu dolazi do posuđivanja leksičkih elemenata, a posuđena riječ postaje model koji dobiva svoju repliku koja se mora prilagoditi jezičnom sustavu primatelja. Ona se prilagođava na više razina: fonološkoj, ortografskoj, morfološkoj, sintaktičkoj, semantičkoj, leksičkoj i stilističkoj (Skelin Horvat, 2004: 93). Može biti više načina posuđivanja, a uglavnom su prisutni jezik davatelj i jezik primatelj te izravno posuđivanje. Ponekad se riječ posuđuje posredstvom nekog drugog jezika – jezik A posudi riječ jeziku B, a zatim jezik B posudi riječ jeziku C. Zbog toga u hrvatskom jeziku postoji mnogo riječi koje su preuzete iz jezika s kojima hrvatski nikada nije bio ni u kakvom kontaktu (čak ni u kulturnom). Ciklično posuđivanje je kada jezik A posudi riječ jeziku B, a zatim jezik B opet posudi tu riječ jeziku A, samo što je ona sada izmijenjena: hrvatski je mađarskom posudio riječ

gospodar, nakon čega je hrvatski iz mađarskog jezika posudio riječ gazda. Alotrop je riječ jednog podrijetla koja različitih putevima uđe u neki jezik s različitim značenjima, kao primjerice riječ *kiosk* koja je turskog podrijetla, a u hrvatski je jezik došla prvo preko francuskog, a onda preko njemačkog. U jeziku primatelju, značenja posuđenih riječi često se mijenjaju, a česte su pojave da se neka riječ posudi više puta a različitim periodima te doslovno prevođenje pojedinih riječi. Postoje tri pojma koja označuju odnose kod jezika u kontaktu: supstrat, superstrat i adstrat. (Kekez, 2021: 93–95). Kekez vrlo jednostavno objašnjava te termine:

Supstrat – jezik koji je bio u upotrebi na nekome području, ali ga je istisnuo drugi jezik, u kojemu je ostalo tragova prethodnoga sustava, idioma. Superstrat – novi jezik na određenome području, ali i nametnut kulturno i politički dominantniji jezik, koji je u upotrebi usporedno s autohtonim jezikom. Adstrat – susjedni jezik „koji utječe na sustav s kojim je u neposrednom dodiru (2021: 95).

Jezici dolaze u kontakt u procesu jezičnog posuđivanja (kada jezik primatelj preuzme u svoj jezični sustav neku riječ od jezika davatelja) te u procesu učenja i usvajanja stranog jezika. U tim slučajevima događa se odstupanje od norme – u prvom procesu odstupa se od norme primatelja, a u drugome od davatelja. Posuđena riječ širi se spontano, pri čemu ju uvijek prvo koriste govornici jezika primatelja koji poznaju jezik davatelj, a potom i oni koji ga ne poznaju. U početku ju koristi uska skupina ljudi koja je na neki način, prostorno ili kulturno, povezana s jezikom davateljem, a posuđena riječ u redovitu uporabu ulazi tek kada ju koristi više takvih skupina i kada se ona počne spontane i redovito koristiti među govornicima jezika primatelja. Posuđenica se može zadržati samo u tim skupinama, može se proširiti na cjelokupno stanovništvo određene države, a katkad može i ući u leksik i više ne biti percipirana kao riječ stranoga podrijetla. Vlatka Štimac, u svom stručnom radu *Anglizmi u jezičnim savjetnicima posljednjega desetljeća 20. st.*, o prihvaćanju posuđenica u jezični sustav jezika primatelja piše:

Prije nego što uđu u leksički sustav jezika primaoca, sve posuđenice prolaze razdoblje kada osvajaju svoje mjesto u mikrosustavu leksika toga jezika. Za to je vrijeme posuđenica u procesu sporazumijevanja samo jezična novina koja zbog relativne stabilnosti jezičnoga sustava i postojećih navika može izazvati odbojnost. Neprihvaćanje jezične zajednice posuđenica može izazvati i zbog subjektivnih razloga određenih estetikom ili ukusom pojedinaca koji posuđenice smatraju izvorom „zagađenosti“ (2003: 94).

Kulturno se posuđivanje razlikuje od intimnog posuđivanja – dok je kulturno posuđivanje obostrano, intimno posuđivanje je jednostrano. Dominantan jezik u većini slučajeva posuđuje riječi podložnom jeziku, jer su govornici podložnoga jezika često primorani koristiti jezik dominantne skupine, a mnogi od stranih utjecaja na hrvatski jezik bili su upravo te prirode (Kekez, 2021: 96–97).

4. Povijesni utjecaji

Jezik je neprestano podložan promjenama kao i samo društvo koje se mijenja u skladu s razvojem tehnologije, znanosti, medicine i drugih čimbenika. Promjene koje se događaju u društvu ogledaju se u jeziku kojim društvo komunicira. Na većinu promjena u hrvatskom društvu utjecale su političke promjene, raspad jednog državnog i političkog sustava te organiziranje novih zajednica u sustav, a kod političkih promjena događaju se i promjene na jezičnoj razini (Skelin Horvat, 2004: 96). Najstarije su posuđenice iz grčkoga u praslavenskome jeziku s kraja 6. stoljeća, kada su Bizantinci bili u kontaktu sa Slavenima. Hrvati pripadaju slavenskoj jezičnoj grani, a kada su došli u 7. stoljeću zatekli su ilirski, romanski i grčki kulturni i jezični supstrat. Tada dolazi do prvoga kontakta hrvatskoga jezika, (odnosno praslavenskoga). Prihvaćajući antičku kulturnu tradiciju u hrvatski jezik i posredstvom antičke književnosti, ulaze i riječi iz latinskog i grčkoga te iz hebrejskog jezika (Kekez, 2021: 98). Kekez nastavlja:

Crkvenim su putem ulazili elementi svih triju jezika, no latinski je kao jezik Crkve i zapadnoeuropske znanosti, kao i prava, umnogome prednjačio, a pojedini su latinizmi dolazili i preko drugih jezika, primjerice, njemačkoga, koji nije romanskoga podrijetla. U ruralnome dijelu Hrvatske migracijama nomadskih naroda Vlaha i Arbanasa u hrvatski jezik ulaze i različiti balkanski, romanski i albanski leksemi. Na nemirnu području Hrvati, odnosno prije Slaveni, bili su u doticaju i s nekim ratničkim narodima koji su prodirali u ove prostore: Hunima, Avarima, Mongolima, pa se i njihov jezični adstrat može pronaći u hrvatskome jeziku; na primjer iz avarskoga su ove riječi: *kobasica, klobuk, knjiga, tumač, tovar, župan* (2021: 98).

Nakon smrti Petra Svačića, posljednjeg hrvatskog kralja, Hrvati ulaze u uniju s Mađarima Hrvatsko-ugarskom nagodbom 1102. godine. Od tada pa do 1918. Hrvati su živjeli s Mađarima u istoj državi, što je ostavilo veliki trag i u jeziku. Mađarske se posuđenice nisu koristile samo u sjevernom dijelu Hrvatske, već i na mnogo udaljenijim područjima, primjerice hrvatskom

jugu. U 15. stoljeću Mlečani se rasprostiru duž jadranske obale, a Turci prodiru s Istoka. U 16. stoljeću hrvatski je Sabor proglasio austrijskog vladara za svojeg cara. Nakon Mlečana, koji ostaju do kraja 18. stoljeća, pojavljuje se Austrija koja se na ovim prostorima zadržava do kraja Prvog svjetskog rata. U kratkom periodu, za vrijeme Napoleona, ovim područjem vladala je i Francuska. Kontakata s drugim narodima je tijekom povijesti bilo mnogo, ali ova 4 su najbitnija: s turskim, talijanskim, njemačkim i mađarskim. U svakome narječju zastupljeni su elementi nekih od tih jezika: štokavski – turski, čakavski – talijanski, kajkavski – njemački i mađarski. Kada bismo gledali geografski položaj, na sjeveru su prevladavali njemački i mađarski, a na jugu talijanski i turski. Ulaskom u jugoslavensku državnu zajednicu 1918. Hrvati su u doticaju sa srpskim jezikom koji je izgrađen pod jakim utjecajem ruskoga jezika. Za vrijeme SFRJ-a, hrvatski je jezik pod jačim kulturnim utjecajem ruskoga jezika, a u drugoj polovini 20. stoljeća (putem masovnih medija, glazbe, filma, stripa...) pod utjecajem je američke kulture (Kekez, 2021: 98–100). Anita Skelin Horvat u svome radu *Posuđivanje u hrvatski jezik u dvama razdobljima* navodi:

Hrvatski je posuđivao i iz drugih jezika, prije svega iz turskoga i francuskoga, te češkoga i u novije vrijeme najviše iz engleskoga. Turcizmi su se počeli prenositi u hrvatski jezik zbog prisutnosti turske vojske i administracije na području Balkana. Odnos između hrvatskog i francuskog obilježen je posrednošću kontakta. Većina galicizama ušla je u hrvatski jezik posredstvom njemačkog jezika. Hrvatski je posuđivao i iz češkoga, ali je češki bio i model za nastajanje prevedenica, najviše 60-ih i 70-ih godina 19. stoljeća... (2004: 95).

Kada je početkom 1990-ih došlo do političkih promjena u hrvatskom društvu, samo društvo postalo je otvorenije prema utjecajima zapadnih europskih zemalja pa je i jezik postao otvoreniji za takve utjecaje. To je bio period vrlo brzog i snažnog znanstvenog razvoja, zbog čega se pojavila i potreba za novim riječima koje bi imenovale nove predmete i pojmove, a to su uglavnom bili anglizmi. Zbog nepovoljne društveno-političke situacije tijekom 20. stoljeća, u Hrvatskoj se razvio poseban oblik purizma. Purizam je riječ koja dolazi od latinske riječi *purus*, što znači „čist“, a označava brigu o svojem jeziku te opiranje prekomjernom korištenju stranih riječi (*Hrvatska enciklopedija*). Purizam je imao cilj jasno odvojiti hrvatski jezik od srpskoga i ukloniti srbizme iz hrvatskog jezika. Hrvatski i srpski srodni su jezici te su u neposrednom kontaktu, zbog čega je odnos između njih vrlo specifičan (Skelin Horvat, 2004: 98–99). Skelin Horvat o njihovu odnosu piše:

Na specifičnost ovog odnosa utjecala je i politička situacija koja se često mijenjala i svaki je put utjecala na jezičnu politiku, što se odrazilo na leksik hrvatskoga jezika. Zbog purističke težnje da se iz upotrebe uklone srbizmi prestale su se koristiti i strane riječi (od kojih i neki internacionalizmi) koje su se koristile u srpskom jeziku i nastojale su se zamijeniti domaćim riječima (2004: 99).

5. Internacionalizmi

Hrvatski nije preuzimao riječi samo iz europskih jezika, već i iz jezika Azije, Afrike, Amerike i Australije, najčešće preko kolonijalnih jezika (engleski, španjolski, francuski...). Kao i mnogi drugi jezici, hrvatski danas najviše posuđuje riječi iz engleskog jezika, većinom iz potrebe da se izraze novi pojmovi. Dio hrvatskoga rječnika također čine i internacionalizmi, a to su riječi preuzete iz grčkog i latinskog i prilagođene europskim jezicima kako bi se izrazili novi termini vezani uz znanost i tehnologiju (Skelin Horvat, 2004: 95). Skelin Horvat u svojem radu navodi mnoge internacionalizme, a neki od njih su: amortizacija, angažiran, bruto, centar, dinamika, generacija, inicijativa, koalicija, metropola, realizacija i trijumf (2004: 102). U hrvatskom jeziku postoji pet funkcionalnih stilova: književnoumjetnički, razgovorni, publicistički, administrativni i znanstveni. Publicistički stil ima informativnu, propagandnu i zabavnu funkciju, a jedno od njegovih obilježja su i žurnalizmi koje preuzima iz različitih područja, kao što su, primjerice, politika, sociologija, pravo i ekonomija. U svakome se stilu pojavljuju ustaljeni izrazi – u razgovornome su stilu to kolokvijalizmi, dok su u publicističkom zastupljeni žurnalizmi. Internacionalizmi su dio publicističkog stila, a neki žurnalizmi ujedno su i internacionalizmi: afirmirati, blamirati, delegirati, imperijalizam, inicirati, konsolidirati, kooperacija, likvidacija, pluralizam, prolongirati, stabilnost, šovinizam, totalitarnost... (Skelin Horvat, 2004: 97).

6. Egzotizmi

Egzotizmi su riječi koje dolaze iz dalekih egzotičnih jezika i koje najčešće označavaju specifičnosti nekog naroda, njihovu tradiciju, običaje, igre, svečanosti, jela, pića, narodnu nošnju, građevine, ustanove, zanimanja, glazbu i druge posebnosti, primjerice riječi iz japanskog jezika poput džudo i kimono. Egzotizmi se u nekim slučajevima označavaju prema jeziku primatelju, a u drugim prema jeziku davatelju: bumerang, jahta i tajfun su anglizmi iako

su u engleski jezik došli preko drugih jezika, dok su džungla, joga i tenk riječi iz indijskih jezika, iako su došli do europskih jezika preko engleskog (Skelin Horvat 2004: 99–100). Vesna Nosić u svojem stručnom radu, *Nastava hrvatskog jezika: egzotizmi – vježbe*, kaže:

Egzotizmi su utkani u sva područja ljudskoga života. Značajni su za povijest kulture i civilizacije jednog naroda... Jezik je dinamičan sustav, pa se promjene u njemu neprestano odvijaju. Egzotizmi nastaju, traju, ali i nestaju iz uporabe... Egzotizmi, dakle, dolaze iz jezika davatelja u jezik primatelj jezičnim posuđivanjem. Posuđivanje može biti izravno (riječ kauboj preuzeta je iz engleskog jezika), posredno (riječ šah preuzeta je iz turskog jezika, a turski jezik preuzeo ju je iz perzijskoga jezika) i kružno (riječ kravata preuzeo je hrvatski jezik iz francuskog jezika jer su je Francuzi oblikovali prema imenu Hrvat) (2012: 271–272).

7. Prevedenice

Marija Turk (1998b: 519) tvrdi da se naziv prevedenica odnosi na „svaki oblik zamjene stranih tvorbenih jedinica elementima domaćega jezika i prijenos značenja stranoga modela“, dok ih Skelin Horvat (2004: 94) definira kao „podvrstu novotvorenica kod koje se prema stranom modelu stvara riječ građena od domaćih sastavnica“. Prevedenice možemo podijeliti na: (1) doslovne (preslikava se strani tvorbeni model i prenosi cjelovito značenje), (2) djelomične prevedenice (jedan tvorbeni element prenosi se vjerno, a drugi slobodno), (3) poluprevedenice (jedan dio izraza preuzima se u originalnom obliku, a drugi se prevodi doslovno), (4) formalno neovisne neologizme (jezik primatelj stvara vlastiti izraz jer strani ne prihvaća doslovno), (5) sintaktičke (sintaktički utjecaji jednog jezika na drugi) i (6) frazeološke prevedenice (reprodukcija frazema domaćim elementima), (7) semantičke posuđenice, kod kojih se domaćoj riječi pridružuje novo značenje pod utjecajem nekog stranog jezika (Turk, 1998b: 519–520).

7.1. Semantičke posuđenice

Kod semantičkih posuđenica, novo značenje može potisnuti staro, ali većinom ostaju oba značenja. Staro značenje je osnovno, a novo metaforičko. Da bi se identificirale semantičke posuđenice, mora se utvrditi podrijetlo riječi koja je uzor za posuđivanje. Može se utvrditi i podudarnost u više jezika pa Marija Turk u članku *Semantičke posuđenice – jedan oblik prevedenica* navodi:

Primjerice, za leksem *sedlo* u značenju *planinskog prijevoja* podudarnost se može utvrditi u hrvatskome, engleskome (*saddle*), njemačkome (*Sattel*), francuskome (*selle*) i ruskome jeziku (*sedlovina*). Da bi se utvrdilo ishodište i putovi širenja, nužna su šira lingvistička i izvanlingvistička istraživanja, ali ne treba smetnuti s uma ni poligenezu, tj. naporedno razvijanje nezavisnih pojava u više jezika. Primjerice, leksem *pero* u hrvatskom jeziku može imati osnovno značenje „rožnata i vlaknasta izraslina iz kože ptica“ i drugo „metalna naprava kojom se piše“ (1998b: 521–522).

Prema izrazu, semantičke posuđenice možemo podijeliti na homofone i heterofone semantičke posuđenice. Homofone posuđenice su zapravo internacionalizmi koji su fonološkom adaptacijom u različitim jezicima modificirali izraz: generacija, memorija, meni, paket, papir, program, virus itd. Heterofone posuđenice se izrazom razlikuju od jezika do jezika, a „značenjem su istovjetne s modelom i sa semantičkim posuđenicama koje su nastale po istome uzoru“, primjerice jaslice, jutro, kolač, lanac, leća, zelen, zvijezda itd. (Turk, 1998b: 523). Razni jezici posuđuju nova značenja od jezika koji ih je prvi počeo koristiti. Neki primjeri za višejezične semantičke posuđenice su: kontrolirati – internacionalizam francuskoga podrijetla pod utjecajem eng. *to control* dobiva novo značenje „imati moć nad nekim“, miš – domaćoj se riječi koja označuje životinju pod utjecajem eng. *mouse* pridružuje značenje „naprava za računalo“, platforma – riječ je, prema eng. *platform*, razvila novo značenje „političko načelo neke stranke ili pokreta“. Latinski je jezik također uvelike utjecao na mnogo posuđenica i prevedenica u hrvatskom jeziku. Ovo su primjeri nekoliko semantičkih posuđenica iz različitih znanstvenih disciplina: rak (astronomija i medicina), korijen (anatomija i matematika), bik, djevica i blizanci (astronomija), ključ (glazba), papučica (botanički naziv) itd. (Turk, 1998a: 205-208).

8. Turcizmi

Nekoliko je turskih tvorbenih sufiksa kojima se tvore riječi u štokavskom narječju, standardnom jeziku, ali najviše u razgovornom jeziku, a to su *-ana*, *-lija*, *-luk* i *-džija*. Sufiks *-ana* dolazi od turske riječi *han/hane* (perzijskog podrijetla) što znači „mjesto gdje se živi“, a njime se tvore ove riječi: dvorana, kuglana, pilana, solana, streljana, ciglana, elektrana, toplana i druge riječi koje označuju prostor u kojemu se nešto pravi. Sufiks *-lija* označuje etnika, a njime se tvore ove riječi: zanatlija, novajlija, pametlija, dugajlija i dr. Sufiks *-luk* se uglavnom koristi za tvorbu apstraktnih imenica (od turske i od domaće osnove): pašaluk, bezobrazluk,

ciganluk, lopovluk, kukavičluk, mamurluk i dr. Te riječi uglavnom spadaju u razgovorni jezik, osim riječi prsluk. Sufiks *-džija* ostavio je u hrvatskom jeziku veliki trag te uglavnom označuje neko zanimanje: čizmedžija, skeledžija, šeširdžija, samardžija, mehandžija, kamiondžija i dr. (Kekez, 2021:105-107). Kekez o utjecaju turskog jezika kaže:

Kajkavski i čakavski govori u svojim sustavima načelno nemaju zvučnu afrikatu koja se u hrvatskome jeziku bilježi *dž*. Prije turskih prodora nisu poznavali ni štokavski govori, osim kao alofon fonema *č* na granici leksičkoga i tvorbenoga morfema u morfonologiji (ili na granici riječi), primjerice *predočiti – predodžba*...Turski jezik odrazio se u govoru Bošnjaka (Muslimana), koji govore štokavskim narječjem, zbog intenzivnijih jezičnih i kulturnih, ponajprije vjerskih, veza i u drugim osobinama, primjerice čuvanju glasa *h* ili umetanjem glasa *h* ondje gdje ga nije bilo... (2021: 105).

U hrvatskom jeziku razlikujemo tri skupine turizama: 1) oni koji nemaju odgovarajuću zamjenu (bubreg, čarapa, džep, jogurt, katran, kutija, rakija, sapun, tambura, torba i dr.), 2) žargonizmi (alka, avlija, barjak, baksuz, bećar, dernek, dušman, kapija, kusur, komšija, minduša, pendžer, tulum i dr.), 3) nazivi iz područja religije, arhitekture, vojne i civilne uprave i drugih područja poput: aga, janjičar, tekija, džamija, raja, sandžak i dr. (*Hrvatska enciklopedija*).

9. Germanizmi

Politička i kulturna povezanost Hrvatske s habsburškom državom uvjetovala je izravnim dodirrom hrvatskog i njemačkog jezika, zbog čega u hrvatskom možemo pronaći mnogo riječi koje potječu iz njemačkog. Prve posuđenice preuzete su još prije nego li su se hrvati doselili u današnju domovinu: badanj, bukva, čabar, kabao, brnjica, mač itd. Razdoblje u kojemu je najviše riječi posuđeno iz njemačkog jezika bilo je vrijeme Habsburške Monarhije i Austro-Ugarske Monarhije (1527. – 1918.). Njemački je bio služeni jezik u prvoj polovici 16. stoljeća kada je habsburško carstvo osnovalo Vojnu krajinu za obranu od turskih napada, zbog čega je njemački dao mnoge administrativne i vojne nazive, poput geler, logor, lozinka i dr. Krajem 17. stoljeća uslijedio je veliki val naseljavanja Nijemaca u hrvatske krajeve pa je njemački tako utjecao na sve segmente svakodnevnog života hrvatskog stanovništva te na njegovu tradiciju i običaje. (Stojić, 2008: 357–358). Anita Stojić u svojem radu, *Njemačke posuđenice i hrvatski ekvivalenti*, o utjecaju njemačkog jezika na hrvatski kaže:

Nakon smrti Josipa II. 1790. godine nastupilo je razdoblje u znaku neprestanih promjena političkih sustava u hrvatskim zemljama. Mladi hrvatski intelektualci, koji su se uglavnom školovali na sveučilištima u Beču, Pešti, Grazu i Pragu te se tamo upoznali s naprednim idejama, postali su nositelji procesa nacionalnoga ujedinjenja. Najistaknutiji je predstavnik bio Ljudevit Gaj, a njegov je prvi korak prema ujedinjavanju hrvatskih zemalja bio stvaranje jedinstvenoga književnog jezika za sve Hrvate. Utjecaj je njemačkoga jezika u Hrvatskoj još više porastao jer je u to vrijeme sporenja oko standardiziranja hrvatskoga književnog jezika na podlozi novoštokavskoga narječja te potiskivanja kajkavskoga, njemački jezik u sjeverozapadnoj Hrvatskoj i u gradu Zagrebu predstavljao jedini način komunikacije među obrazovanim ljudima, pa tako i među vođama ilirskoga pokreta. (2008: 358)

Tijekom 60-ih i 70-ih godina 20. stoljeća masovni broj hrvatskog stanovništva odlazi na rad u zemlje njemačkog govornog područja, pa dolazi i do posuđivanja riječi, poput *bauštela*. Stjepan Babić navodi sljedeće prave germanizme: bernardinac, bunt, cilj, cink, cinkat, čabar, ementaler, friški, futrola, gris, grunt, haringa, jahta, kabao, kanta, kelj, kelner, kifla, kit, knez, kralj, krumpir, kuga, kugla, kuhati, lanac, letva, lojtre, marka, mito, pehar, pertle, pohati, puška, ranac, rašpa, ratkapa, rendgen, ribati, ribiz, ring, ruksak, šalter, šajba, šerpa, škare, šlager, šminka, šmokljan, šopati, štreber, štruca, šteker, šlic, šunka, šupa, šverc, šljakat, valcer, vic i dr. (Stojić, 2008: 359–360). Mirjana Crnić i Željka Macan u znanstvenom članku, *Germanizmi u štokavskim ikavskim govorima Gorskoga Kotara*, kažu kako su neke germanizme potisnuli izrazi iz hrvatskog standardnog jezika, a neke posuđenice iz drugih jezika: ajcung (odijelo), firanga (zavjesa), gepek (prtljažnik), larma (buka), rajferšlus (patent), rešt (zatvor), špital (bolnica). Iako su se za veliki broj germanizama počele koristiti domaće riječi, još uvijek je prisutna stalna uporaba germanizama poput feder (opruga), felga (dio kotača), fen (sušilo za kosu), kinderbet (dječji krevet), ura (sat), čušpajz (varivo), ringišpil (vrtuljak) i tancati (plesati) (2011: 10). Neke njemačke posuđenice za koje ne postoje dobre hrvatske riječi koje bi ih zamijenile su: buhtla, gemiš, krigla, kuglof, špil, špricer, blajhati, hauba, roštilj, šaht, štand, blendati, kuta, mantil i štrikati. Mnogo njemačkih riječi ušlo je u hrvatski jezični sustav, no za dosta njih postoje hrvatske zamjene kojima se treba dati prednost, primjerice beštek (pribor za jelo), bina (pozornica), ceker (košara), ceh (trošak), fajrunt (kraj radnog vremena), faliti (nedostajati), faširati (mljeti meso), blic (bljeskalica), brener (plinski plamenik), farbati (bojati), špek (slanina) itd. Neki njemačke posuđenice pripadaju žargonizmima, poput fuš (rad na crno) i šminker (dotjerana osoba), a nekoliko njih postale su sastavnicama frazema u

hrvatskom jeziku, primjerice *u hipu* (u trenu), *fasovat svoje* (dobiti batine), *držati fige* (poželjeti sreću), *dobiti fras* (uplašiti se), *imati knedlu u grlu* (doživjeti neugodu), *pun mi je kufer* (dosta mi je), *malo morgen* (nije točno), *ostati paf* (iznenaditi se), *imati pik na nekoga* (okomiti se na nekoga) i *biti švorc* (nemati novca) (Stojić, 2008: 363–366). Crnić i Macan primjećuju da postoje značajne razlike u prepoznavanju i uporabi germanizama kod govornika različite životne dobi. U svome su istraživanju utvrdile da ispitanici starije i srednje dobi prepoznaju gotovo 90 % germanizama. U komunikaciji ne koriste one koji im nisu potrebni, ali ih prepoznaju (npr. kuplung – kvačilo). Govornici mlađe dobi ne prepoznaju 30 do 40 % germanizama, znatno ih manje koriste, a hoće li pojedine germanizme prepoznati ili neće, ovisi o tome dijele li kućanstvo sa starijim osobama. Najčešće prepoznaju i koriste njemačke posuđenice koje su vezane uz gastronomiju (cukar – šećer), odjeću i obuću (šlape – papuče, veš – rublje), društveni život i zabavu (birtija – gostionica) te ljude i ljudske djelatnosti (cimerica – sustanarka) (2011: 10–11).

10. Galicizmi

Tijekom 17. i 18. stoljeća u doba prosvjetiteljstva, francuski je jezik imao značajnu ulogu na europskim prostorima, stoga je mnoštvo francuskih riječi primljeno u razne europske jezike, pa tako i u hrvatski. Veliki broj francuskih riječi hrvatski je preuzeo izravno, no daleko je veći broj preuzeto neizravno, preko književnosti ili nekog drugog stranog jezika (većinom njemački i u manjoj mjeri talijanski). Kod nekih je galicizama značenje ostalo nepromijenjeno nakon integracije u sustav hrvatskog jezika, primjerice želatina, bešamel, karburator, amper, gaf, korzet, prestiž i kurtoazija. Budući da se posuđenice u jeziku primatelju obično preuzimaju u specifičnim kontekstima, često se događa da u novi jezik prenesu samo dio starog značenja. Tako se riječ *plaža* (fr. *plage*) u hrvatskom jeziku koristi samo za „prostor uz more“, ne i u ostalih pet značenja, koliko ih ima u francuskom. U ovu kategoriju također spadaju i riječi *kamion*, *kotizacija*, *plakar* i *rafal*. (Dabo-Denegri, 2001: 115–117). Postoje i primjeri u kojima su galicizmi u hrvatskom zadržali dva ili više značenja, a Ljuba Dabo-Denegri u svome radu, O semantičkoj adaptaciji francuskih posuđenica u hrvatskom jeziku, navodi ove primjere:

Posuđenica *košmar* (fr. *cauchemar*), na primjer, zadržala je u hrvatskom oba značenja koja ima i u francuskom: 1. „san s teškim priviđanjima, bunilo, mora“; 2. „ideja, stvar ili osoba koja uznemiruje, nešto mučno i teško“. Hrv. *ekran* (fr. *écran*) je zadržao tri: 1. „bijela površina na

kojoj se prikazuju filmovi“; 2. „površina katodne cijevi u kojoj se stvara slika“; 3. „zaslon“. I *pejzaž* (fr. *paysage*) zadržava dva značenja: 1. „predio, krajolik“; 2. u slikara „slika koja prikazuje kakav krajolik“. *Masakr* (fr. *massacre*) koristi se u značenju „pokolj, krvoproliće“, ali u figurativnom značenju „loše izvesti kakvo umjetničko djelo“...*Plafon* (fr. *plafond*) se koristi u dva značenja: 1. „strop“; 2. pren. „gornja granica, vrhunac“ (2001: 118).

Često dolazi do proširenja ili suženja značenja posuđenica, pogotovo kada su one u već u potpunosti integrirane u jezični sustav jezika primatelja te se slobodno koriste, primjerice presedan, staž i šifon. Skraćivanje značenja vidljivo je u riječi šampinjon, koja u hrvatskom označuje točno određenu vrstu jestive gljive, dok je u francuskom *champignon* opći naziv za gljive (2001:119-121). Skelin Horvat navodi još ove galicizme u hrvatskom jeziku: ansambl, biro, buffet, etapa, frižider, garancija, grupacija, kabinet, mašina, nivo, pansion, randevu, režim, stažist, šampion, turnir, žanr (2004: 100).

11. Talijanizmi

Većina talijanskih posuđenica u hrvatskom jeziku vezana je za glazbu, umjetnost, bankarstvo, kulinarstvo itd. U 19. stoljeću, Beč postaje središtem preko kojeg su se talijanizmi širili zemljama Habsburške Monarhije pa su tako stigli i u sjevernu Hrvatsku. S druge strane, brojni talijanizmi vezani uz more i pomorstvo ušli su u hrvatski jezik te su karakteristični za primorske mjesne govore (Sočanac, 2002: 128). Zbog sličnosti između hrvatskog i talijanskog fonološkog sustava, mnoge posuđenice zadržavaju fonološki oblik izvorne riječi, primjerice *banda*, *laguna*, *partitura* i *valuta*. Veliki broj talijanskih posuđenica djelomično se transformira kako bi se uklopila u hrvatski jezični sustav, poput pijanino (*pianino*), salveta (*salvietta*) i raža (*razza*). Česta je i adaptacija posuđenica na morfološkoj razini, koja može biti potpuna ili djelomična: bagatela (*bagatella*), opereta (*operetta*), kancona (*canzone*), akvarel (*acquarello*), balet (*balletto*), maestral (*maestrale*), balkon (*balcone*), libar (*libro*). Većina talijanizama u hrvatskom jeziku stručni su termini s područja glazbe, umjetnosti, književnosti, bankarstva i trgovine: *allegro*, *moderato*, *maestro*, akvamarin, pastel, novela, sonet, banka, sonet itd. (Sočanac, 2002: 133–135). Na jugu Hrvatske široko su rasprostranjene talijanske posuđenice vezane uz kulinarstvo, poput kapula (bijeli luk), kukumar (krastavac), melon (dinja) i pomidora (rajčica), a Skelin Horvat navodi i sljedeće koji se koriste diljem Hrvatske: akontacija, burza, fijasko, mafija, solist, starleta, limenka, virtuoz (2004: 100).

12. Rusizmi

Za razliku od posuđenica iz talijanskog, mađarskog i turskog, koje su u hrvatski jezik u većini slučajeva ušle zbog neposrednog kontakta govornika, posuđenice iz ruskog jezika hrvatski je preuzeo uglavnom preko pisanih izvora. Intenzivno posuđivanje iz ruskog započinje krajem 19. stoljeća, a mnoge su ruske riječi u hrvatski jezik došle preko srpskog koji je bio pod jakim utjecajem ruskog, ponajprije zbog političkih i vjerskih razloga. Maretić izdvaja ove rusizme u hrvatskom jeziku: činovnik, nagrada, poriv, podlost, porok, poslovice, savjet, sredstvo, svojstvo, sveopći, točka, zadaća, iskren, načitan, odvažan, opasan, sposoban, savršen, strog, zanimljiv, izvijestiti, objasniti, obmanuti, opredijeliti, podčiniti, riješiti, usredotočiti. Zbog ideoloških razloga, odvijao se proces internacionalizacije hrvatskog političkog leksika po uzoru na ruski, zbog čega su utvrđeni mnogi internacionalizmi iz područja politike koji su se morali koristiti u službenoj komunikaciji (agitacija, baza, buržoazija, centar, delegat, diktatura, kurs, plan, progres, propaganda, reakcija, revolucija i dr.), a neke se posuđenice nisu smjele zamjenjivati hrvatskim riječima koje su imale isto značenje, primjerice sekretar (tajnik), partija (stranka) i komitet (odbor) (Radčenko, 2006: 145–146).

13. Anglizmi

Nedvojbeno je da je engleski jezik postao dominantan i široko rasprostranjen u cijelome svijetu, što dovodi do uporabe engleskih posuđenica na gotovo svim područjima ljudskoga života. Anglizmi su svuda oko nas i ne možemo ih izbjeći. Svakodnevno smo okruženi engleskim posuđenicama, kao što su *branding*, *bullying*, *mobbing*, *shopping*, *event*, *party* ili *e-mail*. Anglizmi prevladavaju među mlađim generacijama, iako ih danas koriste svi uzrasti, no neke od posuđenica često su vrlo nepotrebne jer za veliki broj postoji adekvatna zamjena istoga značenja u hrvatskom jeziku. Branka Drljača Margić o engleskom jeziku kaže:

Doživljaj engleskoga kao kreativnijega, vitalnijega i fleksibilnijega jezika proizlazi dijelom iz pozornosti koja se pridaje čistoći standardnoga hrvatskog jezika i opreznosti koja proizlazi iz takve tradicije, a dijelom i iz nedostatka „avanturizma“ u standardnome hrvatskom jeziku. Previše toga, čini se, nije u duhu hrvatskoga jezika, dok u engleskome „prolazi“ gotovo sve. Takva jezična fleksibilnost (tolerantnost, otvorenost i prilagodljivost), relativno strana našem jezičnom podneblju, čini engleske izraze privlačnijim, jednostavnijim i modernijim (2011: 60).

Anglizme možemo podijeliti na funkcionalne (ulaze u jezik s novitetima) i moderne (imenuju pojam ili predmet koji je od prije imenovan u jeziku primatelju), te nepotrebne (imaju ekvivalent u jeziku primatelju) i potrebne (nemaju primjereni ekvivalent). Prčić je engleske posuđenice podijelio na: 1) sasvim neopravdane, za koje već postoji domaća zamjena (*fan* – obožavatelj); 2) neopravdane, za koje postoje izrazima kojima se mogu prevesti (*space shuttle* – svemirska raketa); 3) uvjetno opravdane, koji su kraći i ekonomičniji od domaćih zamjena (*PR* – odnosi s javnošću); 4) opravdane, koji unose novu nijansu značenja (*comeback* – povratak) i 5) sasvim opravdane, koji unose novo značenje i dopunjuju prazninu (*bestseller, modem, internet, hardver*). Kurikulum je također uvjetno opravdan anglizam jer je mnogo kraći od domaće zamjene koja glasi „nastavni plan i program“. U hrvatskom se jeziku gotovo uvijek koristi riječ *menadžer* umjesto *upravitelj*, i *menadžment* umjesto *rukovodstvo*, zbog čega se takve riječi rijetko percipiraju kao posuđenice, kao i *keš* ili *kompjutor*. Neki se anglizmi koriste i zbog svoje ekonomičnosti, pa tako riječi poput *brend*, *hit*, *trend* i *look* zvuče praktičnije i zvučnije od svojeg odgovarajućeg višesložnog izraza u hrvatskom jeziku (Drljača Margić, 2011: 57–59). Engleski izrazi počeli su se koristiti na globalnoj razini, što spominje i Branka Drljača u radu *Anglizmi u ekonomskom nazivlju hrvatskoga jezika i standardnojezična norma*:

Engleski je svjetski jezik (negdje od 1945. drži čelnu poziciju u tome pogledu) i iz njega potječe najveći dio novoga nazivlja u različitim strukama i mnogobrojnih izraza koje susrećemo u svakodnevnome životu. Zahvaljujući izrazitoj povezanosti svijeta u gospodarskome smislu te sveprisutnosti medija, koji su najveći izvor importiranih anglizama, engleski je jezik poprimio razmjere globalnoga jezika. Uvjeti koji su također pogodovali prerastanju engleskoga u globalni jezik jesu kulturološko-sociološki, ekonomski i politički imperijalizam te kozmopolitske odlike engleskoga jezika. Takvome statusu pridonosi i činjenica da su Sjedinjene Američke Države najveća gospodarska sila na čijem se tlu stvara većina naziva iz područja ekonomije koji su izvorom za anglizme u drugim jezicima (2006: 67).

Lana Hudeček i Milica Mihaljević, u svome radu *Anglizmi na stand-byu*, navode neke prijedloge zamjena za anglizme: *agenda* (dnevni red), *aplicirati* (prijaviti se), *backstage* (zaporje), *bekvokal* (prateći vokal), *benefit* (dobrobit), *briefing* (kratko izvješće), *browser* (preglednik), *certifikat* (potvrđnica), *checkirati* (pregledati, provjeriti), *cowboy* (kravar), *destinacija* (odredište), *developer* (razvojnič), *edukacija* (obrazovanje), *efekt* (učinak), *event* (događanje), *freelancer* (nezavisni profesionalac), *inbox* (ulaznik), *kampus* (tabor), *kompjutor* (računalo), *kontejner* (smećnik), *korektor* (ispravljač), *lift* (dizalo), *link* (poveznica),

performans (izvedba). Predložene su i zamjene koje se vjerojatno neće toliko koristiti među stanovništvom te koje zvuče vrlo neuobičajeno, čudno pa nerijetko i smiješno, primjerice *baseball* (optrčajka), *blog* (pregovornica), *chat* (čavrljar), *cruiser* (putnički krstaš), *internet* (međumrežje), *joystick* (guštap), *like* (svid), *photoshop* (slikokrojač), *reality show* (zbiljokaz), *rugby* (jajomet), *mobitel* (kretozvuk), *tajice* (uskice) i *weekend* (tjednokraj). Autorice kažu kako je najviše prijedloga bilo za riječ *selfie*, a neki od njih bili su: autofotografija, kontrafon, mojuša, osobnjak, samoslik, sebač i sebeslik (2015: 4–8). Nerijetko se koriste glagoli tvoreni od engleskog korijena vezani uz računalni jezik i „ne pokrivaju onu širinu semantičkog polja koju pokrivaju hrvatski izrazi“, poput *sejvati* (*save* – pohraniti, sačuvati), *daunloudati* (*download* – skinuti), *forvardati* (*forward* – proslijediti) i *atačati* (*attach* – priložiti). Anglizmi ponekad nude potpuniji opis jer pokrivaju značenja niza domaćih zamjena, poput pridjeva *cool*, koji opisuje osobu koja je dobra, zabavna, zanimljiva, druželjubiva, privlačna, opuštena i nesvakidašnja (Drljača Margić, 2011: 61).

Zaključak

Velika je količina riječi koje svakodnevno čujemo i koristimo došla iz stranih jezika i prilagodila se hrvatskom jezičnom sustavu. Posuđenice su sastavni dio jezika, često su neprimjetne te se razlikuju među generacijskim skupinama. Sličnosti među jezicima mogu proizaći iz genetske, tipološke ili kontaktne povezanosti. Kada se jezici nađu u kontaktu, dolazi do posuđivanja leksičkih elemenata, a posuđene riječi prilagođavaju se sustavu jezika primatelja na više razina. Posuđivanje može biti izravno ili posredovano, što često dovodi do prisutnosti riječi iz jezika s kojima hrvatski nikada nije imao izravan kontakt. Posuđivanje je često motivirano potrebom obogaćivanja jezičnog sustava ili usklađivanja značenja riječi. U hrvatskom su jeziku posuđenice prisutne od srednjeg vijeka, pogotovo u kršćanskim i pravno-političkim terminima. Glavni razlozi posuđivanja uključuju političke, gospodarske i kulturne veze, kao i geografsku blizinu. Posuđivanje riječi iz drugih jezika prirodan je proces koji se događa usporedno s kulturnim i povijesnim događanjima i promjenama, a hrvatski je jezik, zbog svojeg geografskog položaja i osebujne povijesti, preuzeo brojne strane riječi, počevši od grčkog i latinskog jezika u ranom srednjem vijeku, pa sve do mađarskog, talijanskog, turskog, njemačkog i engleskog. Neke od tih riječi preuzeli smo slučajno, jer smo bili u izravnom doticaju s puno naroda kroz povijest, neke smo preuzeli kako bismo lakše objasnili nove pojmove za koje tada nije postojala hrvatska riječ koja bi bila ekvivalentna zamjena za izvornu, a neke smo preuzeli iz stilističkih razloga. Posuđenice se uglavnom najprije šire među govornicima koji poznaju jezik davatelj, a kasnije ulaze u širu upotrebu. Posuđenice koje se uspješno integriraju često se prihvaćaju u književni jezik, a hrvatski jezik teži stvaranju vlastitih izraza, preuzimajući strane riječi samo kada je to nužno te uz poštivanje određenih pravila. Hrvatski jezik ne posuđuje riječi samo iz europskih jezika, već i iz azijskih, afričkih i američkih jezika, najčešće preko kolonijalnih jezika poput španjolskog, francuskog i engleskog. Engleski danas ima najveći utjecaj zbog potrebe za izražavanjem novih pojmova, osobito u znanosti i tehnologiji. Semantičke posuđenice često imaju staro izvorno značenje iz jezika davatelja i novo metaforičko značenje, pri čemu oba značenja mogu koegzistirati u jeziku primatelju. Hrvatski jezik također obuhvaća internacionalizme, a u različitim funkcionalnim stilovima javljaju se kolokvijalizmi i žurnalizmi, dok egzotizmi dolaze iz dalekih kultura i opisuju specifičnosti određenog naroda. Amerikanizacija je uvelike doprinijela posuđivanju engleskih riječi, i koliko god se neki od nas protivili njima i trudili zamjenjivati ih hrvatskim riječima, većina njih već je integrirana u hrvatski jezik i ustaljena u govorima hrvatskih stanovnika.

Literatura

- Crnić, M., Macan, Ž. (2011.) „Germanizmi u štokavskim ikavskim govorima Gorskoga Kotara“, *Fluminensia. Časopis za filološka istraživanja*, 23, 1, str. 7–21, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/78238> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Dabo-Denegri, Lj. (2001.) „O semantičkoj adaptaciji francuskih posuđenica u hrvatskom jeziku“, *Filologija*, 36–37, str. 115–123, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/173190> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Drljača Margić, B. (2011.) „Leksički paralelizam: je li opravdano govoriti o nepotrebnim posuđenicama (engleskoga podrijetla)?“, *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 23, 1, str. 53–66, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/78241> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Hudeček, L., Mihaljević, M. (2015.) „Anglizmi na *stand-byu*“, *Hrvatski jezik. Znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika*, 2, 2, str. 1–10, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/171927> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Kekez, S. (2021.) „Hrvatski jezik u kontaktu na primjeru slenga“, *Filologija*, 77, str. 91–140, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/272062> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Ljubičić, M. (2002.) „Hrvatsko-talijanski lažni parovi: standardni jezik i dijalekt“, *Filologija*, 38–39, str. 19–31, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/173210> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Miletić, J. (2015.) „Promjene stranih riječi u hrvatskome pravnom nazivlju te njihova zastupljenost u Klaićevu *Rječniku stranih riječi*“, *Croatica et Slavica Iadertina*, 11/1, 11, str. 79–104, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/154198> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Nosić, V. (2012.) „Nastava hrvatskog jezika: egzotizmi – vježbe“, *Život i škola. Časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 28, str. 270–285, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/95257> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Patekar, J. (2019.) „Prihvatljivost prevedenica kao zamjena za anglizme“, *Fluminensia. Časopis za filološka istraživanja*, 31, 2, str. 143–179, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/230835> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Radčenko, M. (2006.) „Semantička adaptacija ruskih posuđenica u hrvatskom jeziku od 1945. do 2000. godine“, *Croatica et Slavica Iadertina*, 2, 2, str. 145–160, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/17275> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Skelin Horvat, A. (2004.) „Posuđivanje u hrvatski jezik u dvama razdobljima“, *Suvremena lingvistika*, 57–58, 1–2, str. 93–104, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/15927> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)

- Sočanac, L. (2002.) „Talijanizmi u hrvatskom jeziku“, *Suvremena lingvistika*, 53–54, 1–2, str. 127–142, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/16340> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Stojić, A. (2008.) „Njemačke posuđenice i hrvatski ekvivalenti“, *Rasprave. Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 34, 1, str. 357–369, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/35298> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Štimac, V. (2003.) „Anglizmi u jezičnim savjetnicima posljednjega desetljeća 20. st.“, *Jezik. Časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 50, 3, str. 93–102, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/367588> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Talanga, T. (1996.) „Njemačke posuđenice iz sporednoga kuta“, *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 44, 1, str. 30–33, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/204071> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Turk, M. (1998a.) „Semantičke posuđenice u hrvatskome jeziku“, *Croatica. Časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu*, 27, 45–46, str. 203–213, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/214733> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)
- Turk, M. (1998b.) „Semantičke posuđenice – jedan oblik prevedenica“, *Filologija*, 30–31, str. 519–528, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/173528> (zadnji pristup: 5. rujna 2024.)